

Рішення
спеціалізованої вченої ради PhD 11591 про присудження
ступеня доктора філософії

Спеціалізована вчена рада Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича PhD 11591, Міністерства освіти і науки України, м.Чернівці прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки на підставі прилюдного захисту дисертації «М'яка сила» як інструмент безпекової політики в умовах сучасних глобальних викликів та загроз: на прикладі США» за спеціальністю 052 Політологія «16» лютого 2026 року.

Константинюк Світлана Юріївна 1997 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила в 2021 р. за спеціальністю «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

Працює асистенткою кафедри міжнародних відносин та суспільних комунікацій факультету історії, політології та міжнародних відносин в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича з 2025 р.

Дисертацію виконано у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича на факультеті історії політології та міжнародних відносин, Міністерство освіти та науки України, Чернівці.

Науковий керівник Макух-Федоркова Іванна Іванівна, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Здобувач має 14 наукових публікації, серед яких 5 статей в наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, 1 стаття, яка опублікована в журналі, проіндексованому в наукометричній базі Scopus, 1 публікація яка додатково відображає наукові результати дисертації, а також 7 публікацій, які засвідчують апробацію результатів дослідження дисертантки.

1. Константинюк С. Американська масова культура як глобальний інструмент впливу. Медіафорум: аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент. 2022. Вип. 11. С. 219-234.

2. Константинюк С. Державна культурна політика як елемент політики безпеки: досвід України (2014-2022 рр.). Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2023. Т. 47. С. 219-227.

3. Константинюк С. Сучасні теоретико-концептуальні підходи до дослідження «м'якої сили». Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2024. Т. 49. С. 98-111.

4. Константинюк С. Роль «м'якої сили» в контексті сучасного ідеологічного протистояння КНР та США. Літопис Волині. 2025. № 32. С. 195-201.

5. Konstantynyuk S. From Defense to Offense: Security Functions of the Country's Soft Power. *International Relations, Public Communications and Regional Studies*. 2025. No. 2 (22). P. 19-28.

6. Makuch-Fedorkova I., Konstantynyuk S. Soft Power as a Strategy for Safeguarding State Security Interests: Ontological Foundations and Research Approaches. *Codrul Cosminului*. 2024. Vol. 30, No. 2. P. 498-510. (Scopus)

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

Федуняк Сергій Георгійович, доктор політичних наук, професор, професор кафедри міжнародних відносин та суспільних комунікацій Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Карпчук Наталія Петрівна, доктор політичних наук, професор, професор кафедри міжнародних відносин Волинського національного університету ім. Л. Українки.

Сухорольська Ірина Юріївна, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політології та міжнародних відносин Національного університету "Львівська політехніка".

Мельничук Любов Ністорівна, кандидат політичних наук, доцент, асистент кафедри міжнародних відносин та суспільних комунікацій Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Нечаєва-Юрійчук Наталія Вікторівна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Карпчук Наталія Петрівна, доктор політичних наук, професор, професор кафедри міжнародних відносин Волинського національного університету ім. Л. Українки.

Висловлені зауваження:

1. На с. 2-3 дисертантка зазначає про те, що в дисертації «запропоноване нове трактування концепції» й про «відсутність попередніх комплексних досліджень з обраної тематики». Проте саме Розділ 1 спростовує ці твердження, бо у ньому запропоновано розлогий, детальний аналіз великої кількості праць за тематикою дослідження й винятково нового тлумачення «м'якої сили» немає. З огляду на це дещо сумнівними й такими, що співпадають, видаються положення новизни: «Вперше: - обґрунтовано комплекс концептуальних рамок дослідження політики «м'якої сили» як інструменту захисту безпекових інтересів держави» (с. 16) й «Набуло подальшого розвитку: 19 - теоретико-концептуальне розуміння засобів, механізмів та процесів у політиці «м'якої сили» в захисті національних інтересів» (с. 19).

2. Зважаючи на об'єкт дослідження, ймовірно треба було б розпочати розгляд теми саме з концепту «національна безпека» і від нього перейти до «м'якої сили».

3. Цілком слушно дисертантка окреслює часові рамки дослідження. Однак, зважаючи на тематику, робота видалася більш цілісною, якби верхньою межею було не повномасштабне вторгнення РФ в Україну (саме це не надто визначає специфіку дисертації), а, наприклад, кінець каденції Президента США Дж. Байдена.

4. Авторка оперує базовими поняттями, але деякі з них не потрактовані в роботі, зокрема, «гостра сила» (с. 38), «нормативна сила» (с. 37). Вважаємо, що концепт «національна безпека» (с. 33) доречно було б також пояснити з позиції Закону України про національну безпеку.

5. На нашу думку, варто було б згадати про роль програм обміну як засобу впливу «м'якої сили» й публічної дипломатії США (підрозділ 2.2), детальніше пояснити проблеми з «м'якою силою» США у період COVID-19 (с.90) й увести ще одного актора-партнера окрім ФРН (тоді б аналіз видавався більш збалансованим).

6. Присутні певні неточності, які подекуди спантеличують при осмисленні тексту: говорячи про вплив одного актора на іншого, дисертантка позначає актора реципієнта то «Б», то «В» (с. 27, 39 і в Додатку А); на с. 75 згадує Консультативну комісію з громадської дипломатії – чому не публічної? На с. 20, визначаючи практичну цінність роботи, згадує Міністерство культури та інформаційної політики, яке вже кілька разів перейменоване. На с. 151 авторка веде мову про закриття USAID, але верхня межа роботи 2022 р.

Сухорольська Ірина Юріївна, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політології та міжнародних відносин Національного університету "Львівська політехніка".

Висловлені зауваження:

1. У дисертації співвідношення між «м'якою» і «жорсткою» силою залишається не повністю розкритим. На с. 41 авторка зазначає, що «Жорстка сила» може бути розглянута як прояв МС», а на с. 159 говориться, що «МС може ... ототожнюватись із «жорсткою силою». Не зрозуміло, як співвідносяться з «жорсткою» і «м'якою» силою поширені у сучасному світі явища інформаційного протиборства, включаючи інформаційно-психологічні операції та когнітивну війну. Якщо межа між «м'якою» та «жорсткою» силою настільки розмита, виникає запитання, чи взагалі виправданим є таке розмежування різних видів сили міжнародного актора. Безумовно, співвідношення між «м'якою» і «жорсткою» силою є надзвичайно складним і багатоаспектним, що, загалом, продемонстровано у першому розділі дисертації. Проте внесення більшої ясності у це питання за допомогою

власного бачення та авторських систематизацій могло б сприяти підвищенню якості роботи.

2. У дисертації не до кінця врахований потенціал концепції репутаційної безпеки (РБ) Ніколаса Калла, хоча деякі його роботи на цю тему використані на них є посилання. Сам термін «репутаційна безпека» вживається в дисертації неодноразово, проте без належного врахування теорії Калла, який фактично і ввів його в широкий науковий обіг. За Каллом РБ означає, що коли країна зіштовхується зі значними труднощами (війна, катастрофи), іноземцям не байдуже, і вони докладають зусиль для допомоги (включаючи військову допомогу, якщо рівень РБ країни в біді достатньо високий). Калл чітко зазначає, що РБ необхідна для вразливих держав на зразок України, які не можуть самі справитися з викликами, передусім екзистенційними (це повністю співпадає зі згаданою на с. 45 «захисною функцією МС», яка важлива для периферійних та напівпериферійних держав). Проте США поки що не належать до таких вразливих держав і володіють найбільшою у світі «жорсткою силою». Використання американцями МС для збереження своєї гегемонії у світі і легітимізації своєї «жорсткої сили» за кордоном не можна вважати ситуацією, яка вписується в концепцію РБ Калла. У випадку, якщо авторка під РБ розуміє дещо інше, варто було про це чітко зазначити у роботі та подати власне визначення репутаційної безпеки. Більша увага до цього питання важлива ще й тому, що низка описаних у дисертації явищ вже опрацьовані і систематизовані в наукових джерелах останніх років на тему РБ. Наприклад, на с. 45 йдеться про безпекові функції МС для малих країн, з-поміж яких відзначено просування власної інакшості та суб'єктності. Це питання детально розглянуто, зокрема, й у нашій статті щодо РБ України

3. Одним із недоліків роботи можна вважати певний західноцентричний погляд на проблему. Аналізуючи МС США авторка постійно підкреслює, що вона невіддільна від ідеалів поширення демократії та зміцнення зв'язків зі своїми демократичними союзниками, передусім в Європі. Для оцінювання змін МС США у різні часи використані індекси та опитування, за якими зроблено висновок, що в часи перебування при владі демократів (Б. Обама, Дж. Байден) «м'яка сила» США зростала, у той час як за республіканців вона зменшувалася. Такий погляд не враховує низку важливих аспектів. По-перше, за цим підходом поза межами поля зору опиняються багато країн, які належать до супротивників США або, загалом, до Глобального Півдня чи так званих країн третього світу. Наприклад, набагато гірше ставлення іноземців до Д. Трампа у час його першого президентства, ніж до Б. Обами, можна відзначити в демократичному таборі, проте далеко не в усьому світі (у переважній більшості країн поза межами Заходу та його союзників такі опитування взагалі не проводилися). По-друге,

«позитивне сприйняття» президента чи країни автоматично не означає наявність МС, адже, як правильно зазначено у багатьох місцях дисертації, саме потенціал «жорсткої сили» та рішучість у її застосуванні часто збільшує МС, а невідкріплена жорсткими діями риторика «стурбованості» та заклики до дотримання абстрактних норм і цінностей призводить до її занепаду. Про це, зокрема, говориться на с. 41-42, де відзначено, що агресивні прояви з боку РФ «можуть виступати як форма МС для певних акторів-партнерів та симпатиків подібних ідеологічних орієнтацій». Виникає запитання, чи настільки важлива для США з точки зору безпеки «м'яка сила» саме в країнах-партнерах, від яких, за великим рахунком, американська безпека не сильно залежить, а не в країнах- суперниках, де панівними є зовсім інші цінності, аніж демократія та права людини. Зазначене яскраво ілюструє гіпотетична можливість вторгнення КНР в Тайвань, яку часто обговорюють у теперішній час, а також найбільші зовнішньополітичні провали американців останнього часу (вторгнення РФ в Україну у 2014 р., повномасштабне вторгнення РФ в Україну у 2022 р., катастрофічне з огляду на МС США завершення виводу військ США з Афганістану у 2021 р. і захоплення там влади Талібаном), усі з яких сталися за правління президентів-демократів, коли МС США нібито знаходилася на високому рівні. Останній кейс щодо Афганістану детально не проаналізований в роботі, незважаючи на те, що він попадає в хронологічні рамки дослідження. По-третє, виникає сумнів, чи ставлення іноземців до США у державах-супротивниках можна належно оцінити, а також чи таке ставлення у конкретний час серед широких мас населення взагалі має велике значення, адже контрольовані владою ЗМІ вказаних держав легко формують необхідне сприйняття інших країн та закордонних політиків зважаючи на свої зовнішньополітичні цілі у конкретний момент (це, зокрема, ілюструє графік ставлення росіян до США на с. 227). Тому, розглядаючи МС США в країнах-суперниках, потрібно пам'ятати, що «м'яка сила» повинна призводити до змін у поведінці іноземної держави (с. 22-23), а така поведінка у цих країнах набагато більше залежить від ставлення правлячих еліт до США, аніж населення загалом.

4. У дисертації неодноразово згадано, що проблемою МС США є їх сприйняття за кордоном крізь призму культурного імперіалізму та імперіалістичного домінування (с. 65, 70, 118). На нашу думку, це питання в межах теми дисертації потребує значно більшої уваги. Це дозволило б пояснити багато труднощів, з якими зіштовхувалися американці в останні десятиліття. Наприклад, у дисертації зроблено висновок, що США не вдалося належним чином поєднати «жорстку» і «м'яку» силу на Близькому Сході після терактів 11 вересня (с. 148-149), проте залишається незрозумілим, як саме потрібно було діяти у відповідь на таку показову і символічну агресію актора-

супротивника, яка максимально підважує імідж США як світової наддержави. Розглядаючи цю проблему крізь призму «імперіалізму США» можна зрозуміти, що сила актора-гегемона напряму залежить від уявлення про його могутність та здатність домінувати. Якщо така могутність демонструє ознаки занепаду, це може різко змінити орієнтації населення «підкорених» країн і спричинити значне падіння привабливості та «м'якої сили» цього актора, що видається першорядною загрозою для його безпеки. Ситуація ускладнюється тим, що імідж США як «гнобителя» залежить не лише від історії їхнього культурного, економічного та політичного домінування в інших країнах світу, але й від сприйняття їх на Глобальному Півдні як спадкоємця усього західного імперіалізму з усіма негативними наслідками цього факту. Відповідно, невдачі і символічні провали США сприймаються багатьма іноземцями на емоційному рівні як «відновлення історичної справедливості», а характерний для американців зверхній та менторський тон у міжнародному спілкуванні все більше викликає відторгнення. Врахування цих аспектів у дисертації допомогло б покращити якість роботи.

Мельничук Любов Ністорівна, кандидат політичних наук, доцент, асистент кафедри міжнародних відносин та суспільних комунікацій Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.
Висловлені зауваження:

1. Перелік умовних скорочень містить аббревіатури, які є добре відомим та широко використовуються в дослідженнях політологічного характеру, тому доцільність їх представлення є не достатньо валідною.

2. Беручи до уваги детальне обґрунтування методологічних підходів, використаних авторкою, у роботі бракує узагальненої методологічної моделі дослідження та опис застосованих методів дослідження є недостатнім. До прикладу, як саме інтегруються контент-аналіз, кейс-стаді та SWOT-аналіз у межі єдиної методологічної логіки дослідження.

3. У дисертації не сформульовано дослідницьку гіпотезу, що обмежує можливість чітко визначити авторське бачення щодо проблематики дослідження та очікуваних результатів дослідження.

4. Для глибшого вивчення та розуміння предмета дослідження доречно було б виділити критерії, які були ключовими у виборі акторів-реципієнтів (КНР, рф, ФРН) та індикатори, які дозволили визначити ефективність політики «м'якої сили» США у кожному з представлених кейсів.

5. У дисертаційній роботі подекуди зустрічаються орфографічні та пунктуаційні помилки, які вимагають редакторського доопрацювання.

Нечаєва-Юрійчук Наталія Вікторівна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Висловлені зауваження:

1. Так, фокусування Константинюк С.Ю. на політиці «м'якої сили» США є обґрунтованим насамперед з огляду на вагомий ресурсний та інституційний потенціал даної держави. Водночас вважаємо, що запропонована теоретико-концептуальна модель, розроблена на прикладі США як держави з унікальними можливостями імплементації стратегії «м'якої сили», потребує додаткового обґрунтування в контексті її екстраполяції на середні та малі держави.

2. По друге, дане дослідження ґрунтовно розкриває ефективність «м'якої сили» як інструменту безпекової політики держави. Авторка також визначає й прогалини та недоліки «м'якої сили» у даному контексті. Однак у роботі відсутні критерії неефективності «м'якої сили» у безпековій політиці держави. На нашу думку, їхнє виокремлення посилює б прикладну цінність даного дослідження.

3. По третє, значна увага в роботі приділена двосторонній взаємодії США з Китаєм, РФ та ФРН, де окремі кейси постають у їхньому логічному взаємозв'язку та в контексті реалізації стратегічних цілей національної політики США. Водночас не вистачає, на нашу думку, звернення до політики «м'якої сили» у багатосторонньому форматі НАТО. Останнє, на нашу думку, дещо звужує уявлення про функціонування м'якої сили США в інституційному безпековому середовищі.

4. По четверте, в роботі подекуди трапляються стилістичні огріхи та одруки.

На дисертацію Константинюк С. Ю. Надійшло три звернення. Вони позитивні, але містять окремі зауваження:

Шевчук Олександр Володимирович – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Чорноморського національного університету імені Петра Могили.

Висловлене зауваження: Водночас певні питання викликає рівень формалізації гіпотези дослідження. Зі вступу не до кінця зрозуміло, чи гіпотеза сформульована як чітке перевірюване твердження, чи радше імпліцитно присутня у логіці викладу та системі дослідницьких завдань. З огляду на значний обсяг теоретичних узагальнень та використання емпіричних методів, більш чітке окреслення гіпотези могло б посилити методологічну прозорість дослідження та спростити співвіднесення отриманих результатів із початковими науковими припущеннями.

Вінникова Наталія Анатоліївна – доктор політичних наук, доцент, завідувачка кафедри міжнародних відносин Навчально-наукового інституту

«Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу» Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна. Висловлене зауваження: Водночас дисертаційне дослідження залишає простір для подальших наукових дискусій. Зокрема, було б доцільно більш чітко окреслити можливості перенесення отриманих висновків на політику «м'якої сили» інших держав, а також глибше розкрити співвідношення між внутрішньополітичними кризами та зовнішньою ефективністю несилового впливу.

Монолатій Іван Сергійович – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. Висловлене зауваження: Разом з тим, результати дослідження демонструють певну обмеженість у прямій екстраполяції отриманих висновків на українські реалії. Концентрація на досвіді США - актора-гегемона з надпотужним інституційним і ресурсним потенціалом - потребує додаткової критичної адаптації для держави з обмеженими ресурсами та високою вразливістю до зовнішнього інформаційного впливу. Зокрема, було б доцільно чіткіше окреслити, які саме елементи американських стратегій «м'якої сили» можуть бути масштабовані або модифіковані для умов України, а які є структурно непридатними. Для України, яка перебуває у стані тривалої війни та внутрішньої соціальної мобілізації, цей аспект є ключовим, адже саме внутрішня легітимність, ціннісна цілісність та довіра громадян формують основу зовнішньої привабливості держави. Подальший розвиток цієї проблематики міг би суттєво посилити прикладне значення дослідження для української безпекової політики.

Результати голосування:

«За» 5 членів ради,
«Проти» 0 членів ради,

На підставі результатів голосування спеціалізована вчена рада PhD 11591 присуджує Константину Світлані Юрївні ступінь доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 052 Політологія.

Голова спеціалізованої вченої ради PhD 11591 доктор політичних наук, професор професор кафедри міжнародних відносин та суспільних комунікацій Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Федуняк С. Г.